

Vastaanottaja
Oulun kaupunki

Asiakirjatyyppi
Maisemaselvitys

Päivämäärä
8.10.2020

JÄÄLIN NÄPPÄRINKANKAAN LUONTO- JA MAISEMASELVITYS OULUN KAUPUNKI

JÄÄLIN NÄPPÄRINKAAN LUONTO- JA MAISEMASELVITYS OULUN KAUPUNKI

Projekti **Jäälin Laivakankaan eteläosan maisemaselvitys**
Projektinro **1510055382**
Vastaanottaja **Oulun kaupunki**
Asiakirjatyyppe **Luonto- ja Maisemaselvitys**
Päivämäärä **8.10.2020**
Laatija **Kalle Kemppainen, Minna Pulkkinen, Antje Neumann ja Heikki Tuohimaa
Ramboll Finland Oy**
Tarkastaja **Nelli Nenonen, Kalle Kemppainen, Ramboll Finland Oy**
Hyväksyjä **Johanna Jylhä, Oulun kaupunki**
Kuvaus **Jäälin Laivakankaan eteläosan maisemaselvitys**

Kannen kuva **Selvitysalueen länsiosan kangasmaastoa**

Ramboll
Kiviharjunlenkki 1 A
90220 OULU

P +358 20 755 611
www.ramboll.fi

SISÄLTÖ

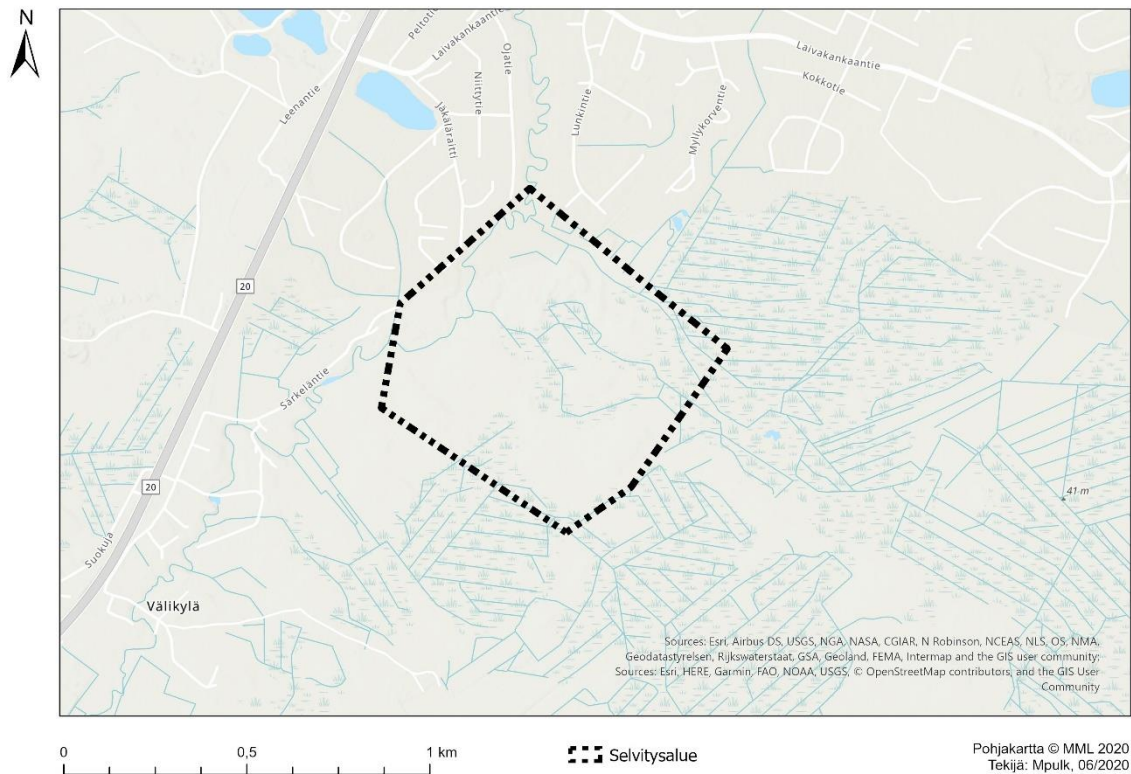
1.	JOHDANTO	3
2.	SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUSTAPA	4
2.1	Direktiivilajien maastonselvitykset	4
2.1.1	Liito-oravat	4
2.1.2	Saukot	5
2.1.3	Viitasammakot	5
2.1.4	Lepakot	5
2.2	Pesimälinnusto	6
3.	Luontoselvitys	7
3.1	Direktiivilajit	7
3.1.1	Liito-orava	7
3.1.2	Saukko	8
3.1.3	Viitasammakot	10
3.1.4	Lepakot	10
3.2	Pesimälinnusto	11
3.2.1	Yleiskuva	11
3.2.2	Suojelullisesti luokitellut lajit	12
4.	MAISEMASELVITYS	15
4.1	Maisemaselvitys	15
4.2	Maiseman nykytila-analyysi	15
4.3	Maisemahäiriöt	15
4.4	Maisemapuut ja maisemapuuryhmät	16
5.	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET MAANKÄYTÖLLE	20
6.	LÄHTEET	21

LIITTEET

Liite 1	Maisemaselvitys
---------	-----------------

1. JOHDANTO

Tässä työssä laadittiin Näppärinkankaalle täydentävä maisemaselvitys vuoden 2018 Oulun laivakan-
kaalle laaditun luonto- ja maisemaselvityksen (Ramboll 2018) tueksi. Näppärinkankaan selvitysalue-
een sijainti on esitetty kuvassa 1 ja 2.

Kuva 1. Näppärinkankaan selvitysalueen rajaus peruskartalla (pohjakartta © MML 2018).

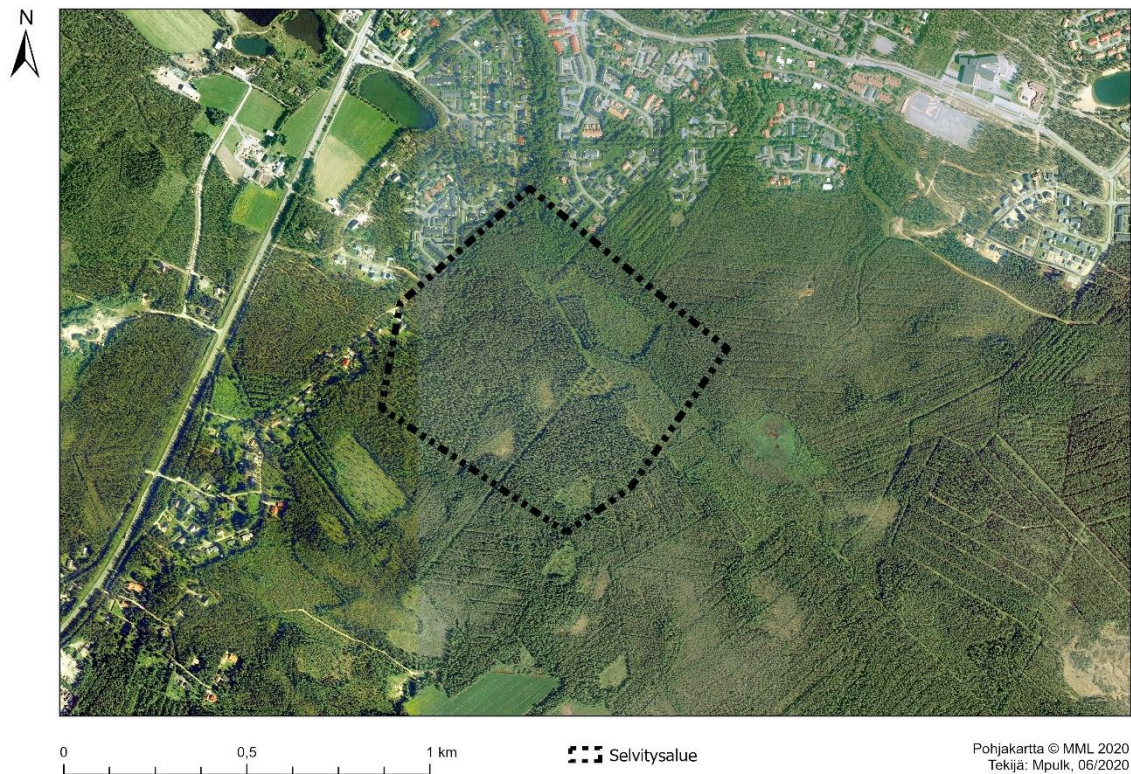
Maisemaselvityksen laadinnasta on vastannut Ramboll Finland Oy ja selvityksen laatimiseen ovat osallistuneet Minna Pulkkinen ja Kalle Kemppainen. Projektipäällikkönä hankkeessa on toiminut Kalle Kemppainen. Maisemaselvitys sisältää näkymälinjat, maisemapuut ja maisemapuuryhmien alueellisen jaottelun. Selvityksessä tarkasteltiin aluetta arvokkaiden maisemapuiden ja maisemapuuryhmien osalta.

Luontoselvityksessä selvitettiin maastotöineen liito-oravan, saukon, viitasammakon ja lepakoiden esiintymistä alueella. Lisäksi alueelle tehtiin pesimälinnustoselvitys. Luontoselvityksestä ovat vastanneet Ramboll Finland Oy:ltä FM biologi Antje Neumann (liito-oravat, saukot, viitasammakot, lepakot, projektipäällikkö) ja lintujen osalta ympäristösuunnittelija (fil. yo.) Heikki Tuohimaa.

2. SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUSTAPA

Selvitysalue sijaitsee Jäälissä rajautuen luoteessa Särkeläntiehen, idässä Leppisuohon ja lännessä Jäälinojaan. Selvitysalue on laajuudeltaan noin 43 hehtaaria. Alue on valtaosin havupuuvältaista metsää. Selvitysalueen rajaus on esitetty kuvassa 1 ja 2. Alue on asemakaavoittamatonta. Alueella on voimassa Uuden Oulun yleiskaava 2040.

Kuva 2. Selvitysalueen rajaus ilmakuvalla © MML 2018.

Täydentävässä luontoselvityksessä tehtiin maastonselvityksiä niiden direktiivilajien osalta, joiden esiintymistä alueella pidettiin asiantuntija-arviossa mahdollisena (Ramboll Oy 2018). Lähtötietoina käytettiin Laivakankaan luontoselvitysraporttia (Ramboll Oy 2018), Maanmittauslaitoksen ajankohdaisia kartta- ja ilmakuvamateriaaleja (Maanmittauslaitos 2020) sekä Lajitietokeskuksen tietokantatietoja (laji.fi 2020).

2.1 Direktiivilajien maastonselvitykset

2.1.1 Liito-oravat

Liito-oravaselvityksen aikana kuljettiin koko selvitysalue läpi. Maastossa tarkistettiin erityisesti Laivakankaan luontoselvityksessä (Ramboll Oy 2018) asiantuntija-arviona määritellyt mahdolliset liito-oravan esiintymispaikat. Liito-oravaselvitys tehtiin ns. papanamenetelmällä, joka perustuu liito-oravan keltaisten talvipapanoiden etsimiseen lajille sopivassa elinympäristössä varttuneiden

kuusten ja lehtipuiden juurilta. Papanoita kertyy yleensä eniten talven aikana käytettyjen kolopuiden alle, mutta niitä voi löytyä myös ruokailuun tai kulkureitteinä käytettyjen puiden alta (Nieminen ym. 2017).

Maastotyöt tehtiin 19.3.2020 useita päiviä kestäneen aurinkoisen sääjakson päätteeksi. Näin voitiin varmistaa, etteivät mahdolliset papanat olleet peittyneet vastasataneen lumen alle. Lunta oli muutoinkin melko vähän maassa ja suuri osa puiden runkojen alaosa oli paljaana.

2.1.2 Saukot

Saukkoselvityksen maastotyöt tehtiin 19.3.2020 liito-oravaselvityksen maastokäynnin yhteydessä havainnoimalla mahdollisia lumijälkiä Jäälinojan ranta-alueella.

2.1.3 Viitasammakot

Varsinaisen selvitysalueen itäpuolella sijaitsevalle Leppilammelle tehtiin viitasammakkoselvitys. Alueelle tehtiin ensimmäinen maastokäynti 9.5.2020, jolloin ei havaittu sammakkoeläinten ääntelyä. Muutaman tunnin paikalla oleskelun jälkeen arveltiin ajankohdan olevan vielä liian aikainen. Alueelle tehtiin toinen, varsinainen selvityskäynti 19.5./20.5.2020 klo 23:30 ja 2:00 välisenä aikana. Sää oli puolipilvinen, tyyni ja lämpötila 3 ja 5 °C välissä.

Viitasammakkoselvityksen maastotyöt tehtiin kutuaikana, jotta sammakkoeläinten esiintymisestä selvitysalueella voitaisiin saada käsitys koiraiden ääntelyn perustella. Maastotyöt tehtiin kävellen hitaasti suoaluetta ympäri ja lampien reunoja samalla kuunnellen mahdollista sammakkoeläinten ääntelyä. Lisäksi seisottiin tai istuttiin aina välillä hiljaa 15–30 minuuttia kuunnellen ääntelyä.

2.1.4 Lepakot

Suomessa on tavattu yhteensä 13 lepakkolajia. Näistä kuuden on havaittu lisääntyvän maassamme. Kaikki Suomen lepakkolajit kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittuihin lajeihin. Tämä tarkoittaa, että niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä (luonnonsuojelulaki 49 §). Kaikki lepakkolajit on myös rauhoitettu luonnonsuojelulain 38 §:n nojalla. Tämän lisäksi Suomi on allekirjoittanut lepakoiden suojelua koskevan kansainvälisen EUROBATS-sopimuksen, joka velvoittaa mm. lepakoiden talvehtimispaikkojen, päiväpiilojen ja tärkeiden ruokailualueiden säilyttämiseen.

Yleisin ja laajimmalle levinnyt on pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), jota tavataan Lappia myöten. Pohjanlepakko suosii väljäpuustoisia alueita, joissa on aukkoja. Aukot voivat olla pihvoja, avoimia kallioalueita tai jopa parkkipaikkoja. Kulttuurimaisemat sekä pienet kaupunkimetsiköt ja puistot ovat pohjanlepakolle sopivia elinalueita – etenkin jos alueella on vesistöjä, kuten lammikoita, puroja tai jokia. Pohjanlepakkoa ei tavata hyvin tiheissä metsissä.

Muiden Suomessa tavattujen lajien levinneisyysalueet ovat pääosin Oulua etelämpänä tai Oulun alue on niiden levinneisyysalueen pohjoisrajalla. Suomen EUROBATS-raportin mukaan (Kyheröinen ym. 2003) viiksisiippon levinneisyys ulottuu pohjoisille leveyspiireille 64 - 65 asti, korvayökön ja vesisiipin pohjoisille leveyspiireille 63 - 64 asti.

Suomessa esiintyvät lepakot ovat kaikki hyönteissyöjiä. Ne saalistavat öisin ja lepäävät päivän suojaisissa paikassa. Päiväpiiloiksi sopivat esimerkiksi puunkolot ja rakennukset, jotka sijaitsevat lä-

hellä ruokailualueita. Lisääntymispaikat sijoittuvat usein talojen ullakoihin tai maakellareihin. Talvehtimispaikoiksi soveltuvat maakellarit ja sellaiset rakennusten osat, joissa lämpötila ei yleensä laske pakkasen puolelle.

Lepakkoselvityksen maastotyöt tehtiin 18./19.8.2020 aktiiviseurantamenetelmällä lepakkodetektorilla (Pettersson D100) käyttäen. Lepakot suunnistavat ja saalistavat kaikuluotauksen (ultra-äänet) avulla. Lepakkodetektorilla (ultraääni-ilmaisimella) muuntaa nämä kaikuluotausäänet ihmisen kuuloalueelle ulottuviksi eli laitteella voidaan havainnoida lepakoita niiden saalistusäänten perusteella.

Selvityksen aikana käveltiin hitaasti Jäälinojan rantaa pitkin pohjoisesta tullen etelään ja kuntoratojen kautta takaisin pohjoiseen. Lisäksi käveltiin edestakaisin selvitysalueen länsireunalla sijaitsevilla kevyen liikenteen väylillä. Kartoitustyöt keskitettiin aktiivisempaan lentoaikaan auringonlaskun jälkeen (klo 21:30) ja jatkettiin yli keskiyön. Kartoitusyönä sää oli poutainen ja tyyni ja lämpötila 7-10 astetta.

2.2 Pesimälinnusto

Linnusto inventoitiin huolellisesti kahdella maastokäyntikerralla. Ensimmäinen kerta 29.5.klo 5:00-10:45 ja toinen kerta 16.6. klo 4:15-12:00. Maastokäyntien kulkureitit on esitetty kuvassa (Kuva 8). Menetelmänä käytettiin kartoituslaskentaa soveltaen luonnontieteellisen keskusmuseon linnustoseurannan havainnointiohjeita (Luomus 2015 ja Koskimies 1994). Kaikki lintuhavainnot merkittiin ylös.

Useimmiten linnun katsottiin olevan reviirillä, jos se havaittiin jommankumman maastokäynnin aikana. Kriittisesti suhtauduttiin epätyypillisessä elinympäristössä olleisiin tai liikkuvilta vaikuttaviin, joita yleensä ei tulkittu pesiviksi kyseisellä kohtaa. Muutoinkin lajien toisistaan poikkeava havaittavuus ja reviirien vaihteleva koko huomioitiin lopullisia reviiritulkintoja tehdessä. Molemmissa maastokäynneissä havaittu reviiri sijoitettiin havaintopaikkojen keskelle tai elinympäristön soveltuvuuden perusteella. Pesimäkantaa selvittäessä keskeisessä asemassa ovat reviireistä saatavat samanaikaishavainnot, joita maastossa liikkussa tavoiteltiin. Maastossa kiinnitettiin eniten huomiota pesivien suojelullisesti merkittävien ja uhanalaisten lintulajien esiintymiin, joilla on merkitystä kaavoja laadittaessa ja maankäyttöä suunniteltaessa.

3. LUONTOSELVITYS

3.1 Direktiivilajit

3.1.1 Liito-orava

Selvitysalueella esiintyy puuston lajikoostumuksen ja iän perusteella liito-oravan elinympäristövaatimukset täyttäviä metsäkuvioita (2 ha + 1 ha + 0,2 ha). Liito-oravaselvityksen aikana ei kuitenkaan löydetty liito-oravan papanoita eikä muita merkkejä lajin esiintymisestä kuten esim. risupesä tai syömisjälkiä.

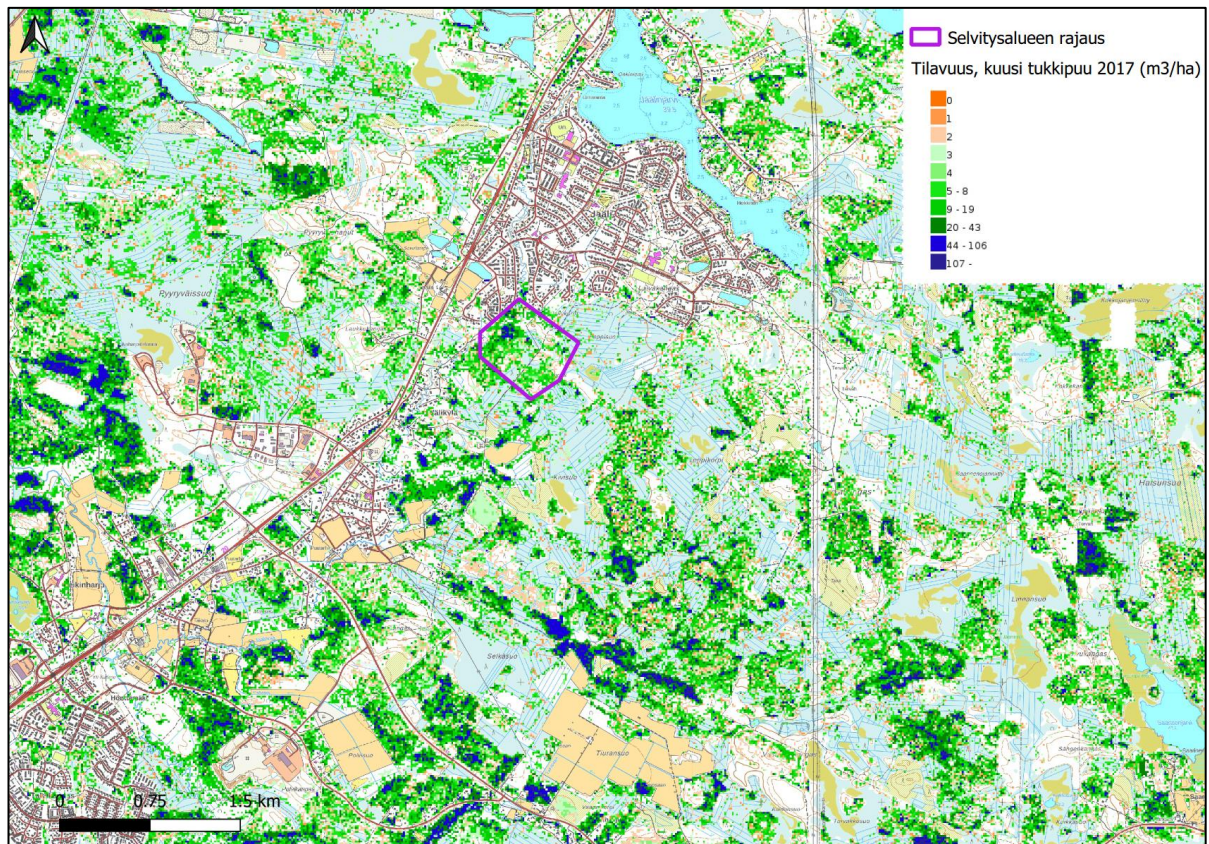

Kuva 3. Näppärinkankaan alueella esiintyy varttunutta kuusimetsää, joka soveltuisi lajin elinympäristövaatimusten perusteella liito-oravan elinympäristöksi.

Liito-oravan päälevinneisyysalue on Etelä-Suomessa, mutta sitä on satunnaisesti havaittu myös Oulun korkeudella (FCG 2019). Selvitysalueen pohjoisosassa sijaitseva noin 3 ha kokoinen kuvio varttunutta kuusivaltaista metsää on puuston koostumuksen ja ikärakenteen perusteella mahdollinen liito-oravan elinympäristö. Nieminen ym. (2016) mukaan liito-oravan naaraiden elinpiirit ovat kooltaan tyypillisesti 3-10 ha, mutta koko elinpiirin metsän ei tarvitse olla järeää kuusimetsää. Elinpiiriin voi kuulua myös nuorempia metsäkuvioita, joissa liito-orava käy ruokailemassa. Liito-oravan biologiaan liittyy oleellisesti liikkuminen pesä- ja ruokailupaikkojen välillä sekä liikkuminen asuinmetsiköstä toiseen.

Näppärinkankaan kuusivaltainen metsikkö on sitä ympäröivän asutuksen ja mäntyvaltaisten taalousmetsien takia suhteellisen eristyksessä muista sopivista elinympäristöistä (Kuva 4). Selvitysalueen ja sen eteläpuolella sijaitsevien kuusimetsäkuvioiden välissä on kuitenkin mahdollisia kulkuhyteksiä.

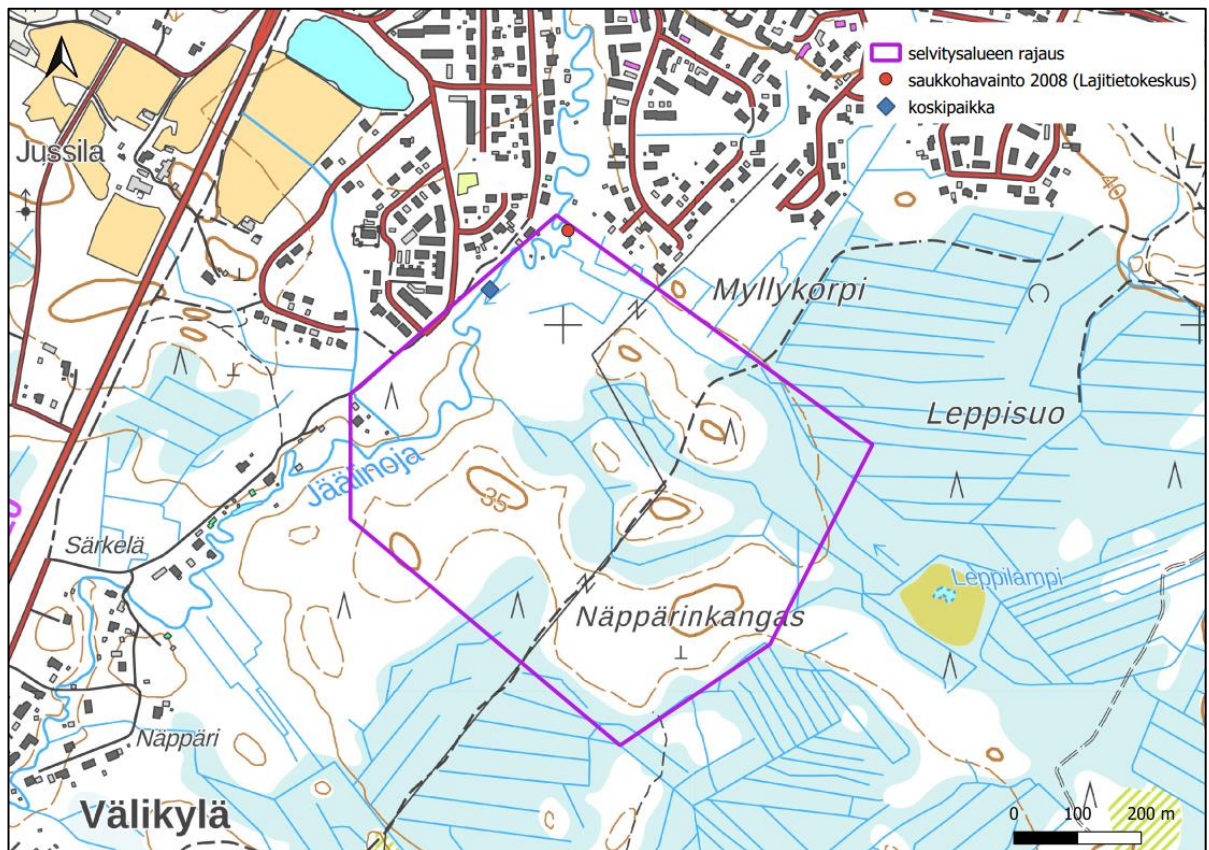
Kuva 4. Kartassa näkyy selvitysalue ja varttuneiden kuusimetsäkuvioiden esiintymiskaikat selvitysalueella ja sen läheisyydessä. Tummansiniset ja tummanvihreät ovat varttuneita kuusimetsiä eli mahdollisia liito-oravan elinympäristöjä.

3.1.2 Saukko

Selvitysalueen pohjoisosassa on tiedossa oleva 9.2.2008 tehty saukkohavainto (laji.fi/hatikka tietokanta). Maastokäynnin 19.3.2020 aikana ei tehty havaintoja saukosta eikä havaittu lumijälkiä, mikä voi johtua maastonselvityksen ajankohdasta riippuvasta epävarmuustekijästä. Saukon lumijälkiä on helpoin havaita jään ja lumen peittämän vesistön sulapaikkojen alueilla. Maastokäynnin ajankohta oli jo hieman myöhäinen saukkohavainnoille Oulun alueella, koska suhteellisen lämpimän talvi- ja kevätään takia pieni joki oli jo täysin sulana. Epävarmuustekijän vuoksi maastokäynnin tuloksen perusteella ei voida varmuudella päätellä, kuuluuko Jäälinoja vieläkin saukon reviirille vai ei.

Lajin elinympäristövaatimusten perusteella Jäälinoja voi soveltua saukon elinympäristöksi, joten varovaisuusperiaatetta käyttäen voi arvioida, että saukko mahdollisesti esiintyy Jäälinojalla vieläkin.

Kuva 5. Vuonna 2008 tehdyn saukkohavainnon sekä maastonselvityksen 19.3.2020 aikana havaitun koskipaikan sijainnit Näppärinkankaan selvitysalueella.

Kuva 6. Vasen kuva: Näppärinkankaan selvitysalueen pohjoisosassa on koski, joka säilyy mahdollisesti avotena talven yli mahdollisena saukon saalistuspaikkana. Oikea kuva: Suurimmalla osalla Näppärinkankaan lävitse virtaavasta osasta Jäälineojan ranta-alueet olivat suhteellisen jyrkkiä.

Saukon elinpiiri on laaja, usein kymmenien kilometrien pituinen vesistöreitoinen osa. Reviiriin kuuluvat monenlaiset vesistöt. Tässä tapauksessa Jäälinjärvi ja Jäälineoja voivat kuulua saukon reviiriin. Mahdollisia reviirejä sijaitsee myös Kalimeenojassa, jossa on tehty saukkohavainto vuonna 2007 (Lajitietokeskus).

Vaikka saukot toisinaan kulkevat pitkiä matkoja sekä maalla että yli selkäviesien, todellinen aktiivikäytössä oleva elinpiiri on kapeahko rantaviivaa seuraava vyöhyke kuivan maan ja syvän veden välissä. Saukot pyydystävät ravintonsa vedestä ja syövät pääasiassa kalaa ja sammakkoeläimiä.

Talvella saukko on riippuvainen sulapaikoista (koskipaikkoja joilla) ja jäänalaisista tunneleista. Suomessa saukon poikaset syntyvät lähes poikkeuksetta lumettomana vuodenaikana, yleensä huhti-lokakuun välillä. Synnytyspesä voi olla kauempana vesirajasta. Emo siirtää poikasensa pian poikasten silmien avautumisen jälkeen synnytyspesästä jokivarressa olevaan siirtopesään. Saukon synnytyspesää on lähes mahdotonta löytää ilman naaraan radioseurantaa (Nieminen ym. 2017).

Suotuisat lisääntymis- ja levähdyspaikat sijaitsevat yleensä jokialueilla, joiden rannoilla kasvaa puuvartisia kasveja. Lisääntymispaikkaan kuuluvat sekä synnytyspesä, pienten poikasten siirtopesä että näiden lähistöllä sijaitsevat, talvella sulana pysyvät vesistön osat, joilla pentue talvella saalistaa ja jotka saukkonaaras on syksyllä hajumerkinnyt poikuereviirinsä ydinalueeksi.

Levähtämiseen saukot käyttävät hyvin erilaisia suojaisia paikkoja. Tyypillisin levähdyspaikka sisävesien varsilla on jokirannassa kasvava kuusi, jonka oksat ulottuvat veden päälle.

3.1.3 Viitasammakot

Selvitysalueen ulkopuolella idässä sijaitsevan rehevän, umpeen kasvavan Leppilammen lähiympäristöineen arvioitiin 2018 selvityksessä (Ramboll Oy) olevan tyypillinen viitasammakon elinympäristö. Tilanne tarkistettiin 19.5./20.5.2020 yöllä. Maastotöiden alussa Leppilammen suoalueella seisoi kurki ja oli hiljaista. Kurki lähti lentoon, kun kartoittaja käveli suon reunalla ja noin puoli tuntia sen jälkeen alkoi sammakkoeläinten soidin. Leppilammella äänteli kymmenkunta viitasammakkoa ja kaksi sammakkoa.

Kuva 7. Leppilampi ja sitä ympäröivä suo ilmakuvasa toukokuussa 2020.

3.1.4 Lepakot

Yhden yön aikana aktiivimenetelmällä tehdyn lepakkoselvityksen aikana ei tehty havaintoja lepakkoista.

Yhtenä yönä tehtyihin lepakkoselvityksiin liittyy aina epävarmuustekijöitä etenkin saalistuspaikkojen löytämiselle, koska lepakoiden saalistusreviirit ovat laajoja eli niiden saalistaminen tietyssä paikassa on hieman satunnaista. Siitä syystä maastoselvityksen perusteella ei voida varmuudella sulkea pois mahdollisuutta, että alueella olisi pohjanlepakon saalistusalueita tai kulkureittejä. Lajin elinympäristövaatimusten sekä maastoselvityksen perusteella pidetään kuitenkin epätodennäköisenä, että alueella esiintyisi tärkeitä ruokailualueita/siirtymäreittejä (luokan II lepakkoalue) tai lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (luokan I lepakkoalue).

Selvitysalueella ja sen ympäristössä on melko vähän sellaisia paikkoja, jotka sopisivat lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Suurin osa alueen rakennuskannasta on suhteellisen uutta ja siitä ei todennäköisesti löydy lepakoille sopivia piilopaikkoja. Samoin selvitysalueen hoidetussa talousmetsässä päiväpiiloiksi soveltuvien laho- ja kolopuiden esiintyminen on vähäistä. Mahdollisia piilopaikkoja voisi olla ainoastaan muutamassa Jäälinojan ranta-alueella sijaitsevassa vanhemmassa rakennuksessa tai alueen linnunpöntöissä.

Jäälinoja, alueen kuntoradat ja selvitysalueen länsirajalla olevat kevyen liikenteen väylät voisivat toimia pohjalepakon satunnaisena kulku- ja saalistusreittinä (mahdollisia luokan III lepakkoalueita).

3.2 Pesimälinnusto

3.2.1 Yleiskuva

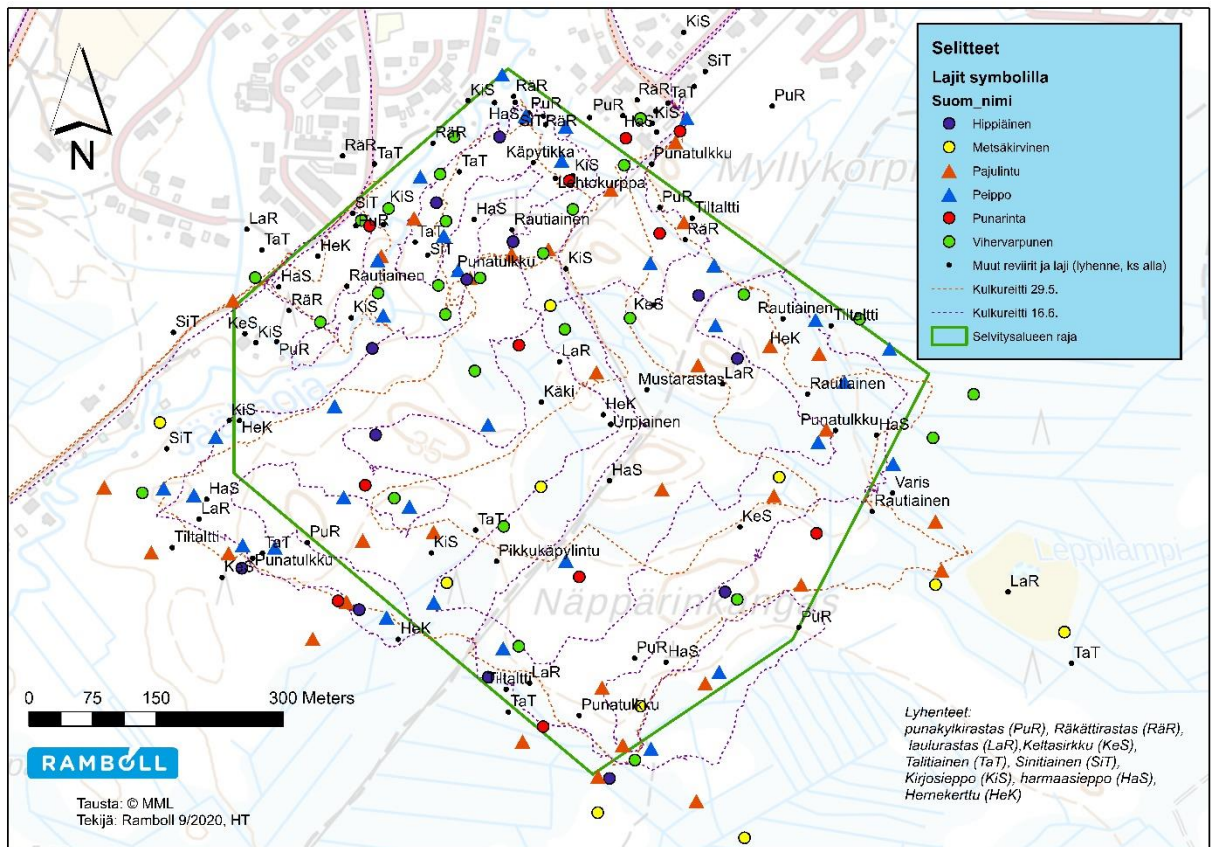
Selvitysalueella havaittiin pesintään viittaavasti maastokäyntien aikana 32 lintulajia (Taulukko 1). Lisäksi reuna-alueella pesi muitakin lajeja. Selvitysalueen rajojen sisällä linnusto koostuu valtaosaksi tavanomaisista havu- ja sekametsien lajeista, joskin esille tulee kulttuurivaikutteisuus ja runsas linnunpönttöjen määrä. Kartoituksen mukaan alueen runsaslukuisimmat lajit olivat peippo, vihervarpunen, pajulintu, hippiäinen, punakylkirastas, harmaasieppo ja kirjosieppo. Koko lintukannan tiheys oli noin 390 paria neliökilometrillä. Se on noin kaksinkertainen verrattuna yleiseen tiheyteen Pohjois-Pohjanmaan metsäseuduilla (Väisänen ym. 1998). Korkea pesimälintutiheys selittyy suurelta osin alueen sijoittumisella rakennetun taajama-alueen reunavyöhykkeelle. Linnut mm. hyödyntävät rakennettujen alueiden pihanurmikoita ruokailussa, pesien reunametsissä. Erityisesti Jäälinojan varrella pesimälintutiheys osoittautui korkeaksi.

Taulukko 1. Maastokartoitusten perusteella arvioidut reviirien määrät selvitysalueella

Laji	Reviirejä	Laji	Reviirejä
Pyy	2	Pajulintu	20
Metso	1	Hippiäinen	10
Rantasipi	1	Harmaasieppo	6
Lehtokurppa	1	Kirjosieppo	6
Käki	1	Sinitiainen	3
Käpytikka	1	Talitiainen	3
Metsäkirvinen	5	Töyhtötiainen	2
Rautiainen	4	Hömötiainen	2
Punarinta	8	Närhi	1
Leppälintu	1	Peippo	24

Mustarastas	2	Viherpeippo	2
Räkättirastas	5	Vihervarpunen	21
Laulurastas	4	Urpainen	1
Punakylkirastas	6	Pikkukäpylintu	1
Hernekerttu	4	Punatulkku	3
Tiltaltti	5	Keltasirkku	3

Kuva 8. Näppärinkankaan linnustoselvityksen kulkureitit ja tulkitut lintureviirit ei-luokitelluilla lajeilla (vrt kuva Kuva 9).

Metsä- ja kulttuurialueille ominaisia suojellisesti luokiteltuja lajeja oli useita. Niiden reviirit kokonaisuutena sijoittuivat melko tasaisesti selvitysalueelle ja reuna-alueelle (Kuva 9), eivätkä mitkään osat selvitysalueesta nousseet erityisesti esille. Muiden elinympäristön lintuja esiintyi niukasti, esimerkiksi vesilintuja ei lainkaan. Kahlaajistakin selvitysalueella pesivät vain rantasipi ja lehtokurppa ja lähialueella metsäviklo.

3.2.2 Suojellisesti luokitellut lajit

Taulukossa (Taulukko 2) on esitetty maastokäyntien yhteydessä tavatut suojellisesti luokitellut pesiviksi tulkitut lajit suunnittelualueella ja sen lähialueella ja kuvataan havaittu esiintymä. Tärkeimpien lajien reviirien sijainnit (oletettu keskus) tai havaintopaikat on esitetty kartalla (Kuva 9).

Vuoden 2020 uhanalaisuustarkastelussa valtakunnallisesti äärimmäisen uhanalaisiksi (CR) luokiteltuja lajeja ei havaittu pesintään viittaavasti. Erittäin uhanalaisiksi (EN) luokiteltuja lajeja olivat

viherpeippo ja hömötiainen. Vaarantuneiksi luokitelluista (VU) lajeja olivat pyy ja töyhtötiainen. Silmälläpidettäviksi (NT) luokitelluista lajeista havaittiin selvitysalueen sisällä pesintään viittaa-
vasti närhi ja reuna-alueella västäräkki, harakka, punavarpunen ja pohjansirkku. Alueellisesti uhanalaisiksi (RT) luokiteltuja olivat metso ja reuna-alueella pohjansirkku.

Euroopan Unionin lintudirektiivi (79/409/ETY) koskee kaikkien luonnonvaraisina elävien lintujen, niiden munien ja pesien sekä niiden elinympäristöjen suojelua. Direktiivin I-liitteessä lueteltujen lajien (EU D1) suojeluun halutaan yhteisön alueella kiinnittää erityistä huomiota. Lintudirektiivin I-liitteessä mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien eloonjääminen ja lisääntyminen niiden levinneisyysalueella. Lajien suojelua varten on perustettu Natura-alueiden suojeluverkosto. EU:n lintudirektiivin liitteen I mukaisia lajeja olivat pyy, metso ja selvitysalueelle etäämpää kuulunut palokärki.

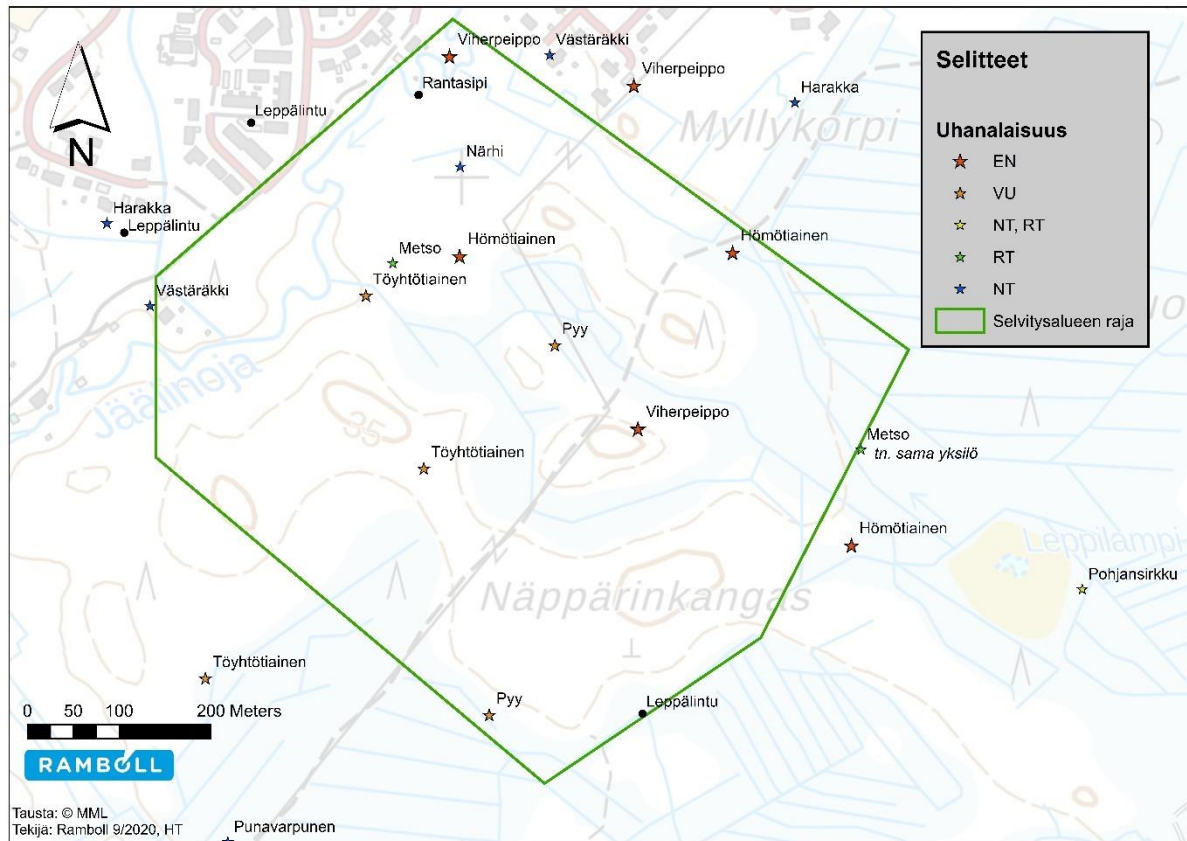
Kansainvälinen vastuu merkitsee lähinnä siitä, että lajin seuranta ja tutkimusta on tehostettava, ja että lajin elinympäristö tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Suomen vastuulla on sellaisia lajeja, joiden kokonaislevinneys on laaja, mutta ne ovat yleisiä vain pienellä osalla aluetta, josta merkittävä osa on Suomessa. Vastuulajeja valittaessa pidettiin ohjearvona, että Suomessa pesii vähintään 15 prosenttia Euroopan kannasta. Maastokartoituksissa tavattiin pesintään viittaavasti metso, rantasipi ja leppälintu.

Taulukko 2. Suojellisesti luokitellut lajit ja niiden esiintymä. Selitykset: Maastokäyntien yhteydessä havaitut pesiviksi arvioidut suojellisesti huomionarvoiset lajit. Selitykset Uh. = Uhanalaisuus. VU = Vaarantunut, NT = Silmälläpidettävä. EU = Direktiivin liitteen 1.laji. KV = Suomen kansainvälinen vastuulaji.

Laji	Tieteellinen	Luokittelu	Esiintymän kuvaus
Pyy	Tetrastes bonasia	VU, D	Kaksi reviiriä selvitysalueen sisällä, sen keski- ja eteläosassa.
Metso	Tetrao urogallus	RT, D, KV	Koppelo (metsonaaras) havaittiin (29.5.) koillisosassa ja kaakkoisrajalla (16.6.). Todennäköisesti sama yksilö, jonka pesintä todennäköisesti epäonnistunut.
Rantasipi	Actitis hypoleucos		Reviiri Jäälinojan varrella.
Palokärki	Dryocopus martius	D	Ei selvitysalueella, rummutusta ja soidinhuutelua kaukaa lounaan suunnalta.
Västäräkki	Motacilla alba	NT	Ei selvitysalueella, revierejä lähitaajamassa.
Leppälintu	Phoenicurus phoenicurus	KV	Reviiri lounaassa. Useita revierejä lähitaajamassa.
Töyhtötiainen	Lophophanes cristatus	VU	Kaksi reviiriä selvitysalueella, reviiri länsipuolella
Hömötiainen	Poecile montanus	EN	Kaksi tulkittua reviiriä selvitysalueella ja reuna-alueella muita revierejä.
Närhi	Garrulus glandarius	NT	Yksi reviiri Jäälinojan eteläpuoleisessa metsässä.
Harakka	Pica pica	NT	Ei selvitysalueella, revierejä lähitaajamassa.
Viherpeippo	Carduelis chloris	EN	Reviirit Jäälinojan varressa ja selvitysalueen keskellä kuusikossa.
Punavarpunen	Carpodacus erythrinus	NT	Selvitysalueen ulkopuolelta lännestä laulua.
Pohjansirkku	Emberiza rustica	NT, RT	Selvitysalueen ulkopuolelta Leppilammen suunnalta laulua.

Arvokkaat lintualueet

Selvitysalueella tai sen läheisyydessä ei ole kansainvälisesti (IBA), kansallisesti (FINIBA) tai maakunnallisesti arvokkaita lintualueita (MAALI). Paikallisesti Jäälinojan varren vanhat kuusikot voidaan katsoa olevan linnustollisesti huomionarvoista.

Kuva 9. Suojellisesti huomionarvoiset lintulajien (uhanalaisiksi luokiteltujen, silmälläpidettävien, lintudirektiivin liitteen 1.lajien ja kansainvälisten vastuulajien) tulkitut reviirit. Metson kohdalla molemmat havaintopaikat.

4. MAISEMASELVITYS

4.1 Maisemaselvitys

Selvitysalueeseen tutustuttiin ensin kartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella, minkä lisäksi käytiin läpi aluetta koskevat kaava-aineistot. Maisemaselvityksen maastokäynti suoritettiin 26.6.2020. Maastokäynnin aikana keskityttiin havainnoimaan selvitysalueella olevia maisemapuita ja maisemapuuryhmiä. Maastossa tehdyt havainnot kirjattiin ylös sekä valokuvattiin.

4.2 Maiseman nykytila-analyysi

Näppärinkankaan alue on suurimmaksi osaksi metsää ja sitä halkoo ainoastaan voimalinjat, pienet metsäiset polut ja Jääliä ja Hönttämäkeä yhdistävä kuntopolku. Jääliinoja (kuva 10) mutkittelee selvitysalueen luoteispuolella. Selvitysalue on melko tasaista. Hieman korkeuseroa tuovat alueella sijaitsevat moreenikummut ja laaksot.

Näkymät ovat suurimmaksi osaksi suljettuja tiheän metsäisen maaston vuoksi. Mäntymetsissä näkymät ovat puoliavoimia (kuva 10) puuttuvan pensaskerroksen vuoksi. Avoimia näkymäalueita syntyy voimalinjan alapuolelle sekä kapeita näkymälinjoja tien ja kuntopolun suuntaisesti.

Kuva 10. Jääliinoja (vasen kuva) ja selvitysalueen läntisin kangasmetsäalue Särkeläntien varressa, jossa näkymät ovat puoliavoimia (oikea kuva).

4.3 Maisemahäiriöt

Selvitysalueella ei havaittu suurempia maisemahäiriöitä tai muita maiseman ongelmakohtia. Maisemalliseksi häiriöksi voidaan lukea kuitenkin selvitysaluetta halkova voimalinjalinja, joka rikkoo maisemallisesti yhtenäistä metsäistä aluetta (kuva 11).

Kuva 11. Selvitysalueen läpi menee koillis-luodesuuntaisesti voimajohtolinja.

4.4 Maisemapuut ja maisemapuuryhmät

Näppärinkankaan metsä on havupuuvaltaista kangasmetsää. Näkymälinjat ovat lyhyitä alueen tiheän ja osin monikerroksellisen metsän ansiosta. Selvitysalueelta tunnistettiin maisemallisesti merkityksellisiä yksittäisiä ja komeita mäntyjä ja kuusia (maisemapuita) sekä metsäalueita (maisemapuuryhmiä), joissa metsä tunnistettiin maisemallisesti hienoksi. Selvitysalueen (n.43 ha) länsiosaa halkoo pohjois-luodesuuntaisesti Jäälinoja, joka on maisemaelementtinä tärkeä. Alue rajautuu pohjoisessa asuinalueeseen, muutoin alue on havupuuvaltaista metsää.

Jäälinojan länsipuolella kasvaa harvaa yhtenäistä mäntymetsää (kuva 12), jonka aluskasvillisuudesta löytyy jäkälää, puolukkaa ja kanervaa (kuva 13). Mäntymetsässä kulkee polku. Tämä alue on merkattu karttaan maisemapuuryhmänä. Aivan Jäälinojan varrella kasvaa sekametsää ja joen reunoilta puskee saniaista ja katajaa (kuva 14).

Selvitysalueetta halkoo voimalinja koillis-lounassuuntaisesti. Voimalinjan molemmin puolin kasvaa sekä nuorta että vanhaa sekametsää. Voimalinjan vierustalla olevat vanhat havupuuvaltaiset sekametsät on merkattu maisemapuuryhmäksi. Voimalinjan alapuoli on avointa, heinäpohjaista maastoa, jossa kasvaa hillaa ja tupasvillaa (kuva 15). Näkymälinjat ovat avoimia voimalinjan alla (kuva 15) ja kuntopolun suuntaisesti (kuva 16).

Aluetta halkovan kuntopolun varrella kasvaa sekä vanhaa havumetsää että uutta, kasvatettua havumetsää (kuva 17). Vanhat ja komeat havumetsäalueet on merkattu maisemapuuryhmiksi.

Alueen eteläosan lakialueen havupuut on merkattu maisemapuuryhmään. Maisemapuiksi on merkattu alueella olevat komea kuusi ja mänty.

Kuva 12. Selvitysalueen luoteessa Jääliojan länsipuolella olevaa harvaa mäntymetsää, joka on merkattu karttaan maisemapuuryhmäksi.

Kuva 13. Harvan mäntymetsikön aluskasvillisuus on kangasmetsälle tyypillistä jäkälää ja puolukkaa (vasen kuva). Jääliojan länsipuolen metsikössä kulkee polku läpi mänty- ja havupuumetsän (oikea kuva).

Kuva 14. Jääliojan varrella kasvaa saniaisia ja katajaa. Metsä rajautuu molemmin puolin aivan Jääliojan varteen.

Kuva 15. Voimalinjan alla kiemurtelee kapea polku ja näkymä on avointa (vasen kuva). Voimalinjan alla kasvaa tupasvillaa (oikea kuva ylhäällä) ja lakkaa (oikea kuva alhaalla).

Kuva 16. Kuntopolun molemmin puolin kasvaa havupuuvaihteista metsää (vasen kuva). Kuntopolun vierellä oleva metsä on ojitettu (oikea kuva).

Kuva 17. Aluetta halkovan kuntopolun varrella kasvaneista kuusista löytyy naavaa (vasen kuva ylhäällä). Kuntopolun vierellä kasvaa nuorta kuusimetsää (vasen kuva alhaalla) ja komeita mäntyjä (oikea kuva).

5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET MAANKÄYTÖLLE

Selvitysalueella ei tehty havaintoja luontodirektiivin liitteeseen IV(a) kuuluvasta lajista liito-oravasta. Näppärinkankaan kuusikko on puuston iän ja lajikoostumuksen perusteella potentiaalinen liito-oravan elinympäristö. Todennäköisesti metsäkuvio on kuitenkin liian eristyksessä muista mahdollisista liito-oravametsistä, joten se ei ole asuttu.

Selvitysalueen pohjoisosassa on tehty saukkohavainto helmikuussa 2008 (Lajitietokeskus 2020). Maastokäynnin 19.3.2020 aikana ei tehty havaintoja saukosta eikä havaittu lumijälkiä, mikä voi johtua maastoselvityksen ajankohdasta ja säätilasta. Saukolla on laaja reviiri ja ei voi sulkea pois mahdollisuutta, että se esiintyy vieläkin Jäälinojassa. Saukon elinpiiriin keskeisiä paikkoja ovat talvella jäättöminä pysyvät vesialueet kuten koskipaikat, joissa se voi saalistaa. Lisäksi se tarvitsee levähdyspaikkoja ja lisääntymispaikkoja, jotka sijoittuvat vesistön rannalle ja metsään. Maankäytön suunnittelussa voidaan ottaa saukko huomioon säilyttämällä Jäälinojan koskipaikat ja jättämällä mahdollisimman laajasti (ainakin 20-30 m) puustoista suojakaistalletta sekä metsäalueita Jäälinojan rantavyöhykkeelle.

Näppärinkankaan selvitysalueen itäpuolella sijaitsevassa Leppilammessa esiintyy luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeista viitasammakko. Viitasammakko kuuluu ns. tiukan suojelun lajeihin eli sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen tai hävittäminen on luonnonsuojelulla kielletty. Lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin kuuluvat ainakin Leppilampi (lisääntymis- sekä mahdollinen talvehtimispaikka) ja sitä ympäröivä suoalue (kesäelinympäristö). Maankäytön suunnittelussa voidaan ottaa viitasammakko huomioon säilyttämällä ennallaan Leppilampi lähiympäristöineen. Alue tulisi jättää rakentamatta ja muokkaamatta. Lisäksi alueen vesitalouden tulisi säilyä ennallaan, koska muutokset kosteikon ja lammen vesitaloudessa vaikuttaisivat viitasammakon elinoloihin ja selviytymiseen alueella.

Selvitysalueella ei tehty havaintoja lepakoista. Alueen ei arvioida soveltuvan hyvin lepakoiden lisääntymis- tai levähdysalueeksi. Jäälinoja ja alueen kuntoiluradat voivat kuitenkin toimia pohjalepakon satunnaisina saalistusalueina. Pohjanlepakot viihtyvät kulttuurimaisemissa, jossa on pieniä kaupunkimetsiköissä, puistoja ja vesistöjä. Laji voidaan ottaa huomioon maankäyttösuunnittelussa suunnittelemalla puistoja ja viherkaistaleita rakennusalueisiin ja suojelemalla alueen vanhaa rakennuskantaa. Lepakoiden esiintymistä alueella voidaan tukea asentamalla lepakkopönttöjä niiden levähdyspaikoiksi ja edistämällä hyönteisten esiintymistä alueella, esim. perustamalla luonnonmukaisia monipuolisia villikukkaniittyjä ja hyönteishotelleja.

Linnusto ja sen suojellinen arvo voidaan katsoa olevan tämän kokoiselle metsäalueelle tavanomaista luokkaa. Kuitenkin huomioiden alueen sijainti taajaman läheisyydessä, siellä esiintyi varsin monta uhanalaisiksi luokiteltua metsälintulajia: metso, pyy, töyhtötiainen ja hömötiainen. Metsänkäsittelyssä niitä voidaan huomioida jättämällä pyylle lehtipuita ja metson sekä tiaisten kohdalla varttuneita metsiä. Eristyneissä metsäsaarekkeissa ne eivät tule toimeen, joten niidenkin kohdalla edellä mainitut ekologiset yhteydet voivat olla lieventämässä vaikutuksia.

6. LÄHTEET

FCG 2019. Haukiputaan Jokikylän ja Murron luontoselvitykset. Aineistotäydennys 22.3.2019, päivitetty 21.5.2019

Hyvärinen, E., ym. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018.

Koskimies, P. 1994: Linnuston seuranta ympäristöhallinnon hankkeissa. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja – sarja B. 83 s.

Kyheröinen, E.-M., Osara, M. & Stjernberg, T. 2003: Agreement on the conservation of bats in Europe. Update to the national implementation report of Finland. Ympäristöministeriö. Helsinki.

Lajitietokeskus 2020. Havaintotiedot os. www.laji.fi; tarkistettu kesä-, syyskuussa 2020
Lehikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A. Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama J. 2019. Linnut. Julk.: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. S. 560-570.

Luke 2020. Luonnonvarakeskuksen avoin metsätieto os. www.metsaan.fi

Luontodirektiivi 92/43/ETY.

Metsälaki 1093/1996.

Metsäntutkimuslaitos 2017. Monilähteen valtakunnan metsien inventoinnin (MVM) kartta-aineisto; puustotiedot (www.paikkatietoikkuna.fi)

MML 2020. Maanmittauslaitoksen avoin kartta-aineisto.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1-278.

Ramboll Oy 2018. Jäälin Laivankankaan luonto- ja maisemaselvitys. Oulun kaupunki

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen Ympäristökeskus. Ympäristöopas 109. 196 s.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys 2020. Suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. www.lepakko.fi, katsottu 9/2020

Vesilaki 587/2011.

Väisänen, R., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. 567 s. Otavan kirjapaino, Keuruu.

LIITE 1 MAISEMASELVITYS

